МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи

зі спеціальності 07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»
з теми:
«Податки як інструмент регулювання підприємницької діяльності»

Виконавець:
студент центра заочної та вечірньої форми навчання
Іваніщів Ю.А.

Науковий керівник
к.е.н., ст.викл. Луценко І.С.

ОДЕСА - 2019 р.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Переорієнтація державної стратегії на розбудову соціально-орієнтованої економіки ставить нові вимоги до податкової політики, вимагаючи пріоритетності реалізації, переважання не фіскальних функцій податків, їх оптимальному співвідношенні з фіскальною. У таких умовах першочерговими завданнями податкової політики, поряд з забезпеченням дохідної частини державного бюджету, стають: регулювання попиту і пропозиції, стримування інфляції, стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів, нагромадження інвестиційних ресурсів, забезпечення конкурентного середовища з метою і стимулювання підприємницької діяльності. Податки є інструментом регулювання підприємницької діяльності. Через використання податкових надходжень держава може перерозподіляти капітал із таких галузей виробництва, які менше задовольняють нагальні суспільні потреби, у такі галузі, розвиток яких дасть змогу розв'язати суспільно важливі потреби. Так держава може впливати на структуру виробництва. Нарешті, за рахунок податкових надходжень держава може організувати та фінансувати виробництво суспільних товарів і послуг. На нашу думку суттєво підвищити ефективність регулювання господарської діяльності суб'єктів підприємництва за допомогою системи оподаткування можна лише в результаті її реформування.

Діюча податкова система України внаслідок своєї орієнтації на обслуговування дефіциту державного бюджету та притаманних їй недоліків фактично не виконує класичної функції перерозподілу ресурсів у розвиток високорентабельних галузей та господарських структур. Замість стимулювання надходжень нових інвестицій в економіку, вирішення проблем неплатежів і т. д. сучасний стан українського оподаткування сприяє збільшенню дефіциту фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів, необхідних для формування умов економічного зростання. Розвиток української податкової системи зазвичай не корелює з тими позитивними процесами та явищами, які вона покликана обслуговувати. Це має негативні наслідки для національної економіки, серед яких: зростання податкового обтяження, криза несплати податкових зобов'язань, зростання бюджетного дефіциту та відповідні наслідки у соціальній сфері. Викладене зумовлює актуальність теми даного дослідження.

Разом з тим, кількісне визначення ефективності використання податкових важелів регулювання підприємницької діяльності потребує розробки відповідних практичних підходів, які б, повною мірою, враховували сучасний стан функціонування податкової системи України.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методологічних засад оподаткування як інструменту регулювання підприємницької діяльності, а також розробка науково-практичних пропозицій щодо підвищення його фіскальних ефектів та

регулюючого потенціалу в контексті збалансування соціально-економічного розвитку України.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких **завдань** теоретичного та прикладного характеру:

– розглянути підприємницьку діяльність як об'єкт державного регулювання;

– дослідити історію розвитку податків та оподаткування підприємницької діяльності в Україні;

– розкрити економічну сутність податків як інструментів регулювання підприємницької діяльності;

– провести моніторинг діючої системи податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні;

– оцінити фіскальну ефективність податків від підприємницької діяльності;

– показати ефективність податкових пільг і преференцій та їх вплив на підприємницьку діяльність в Україні;

– дослідити світовий досвід податкового регулювання підприємницької діяльності та показати можливості його імплементації в українську практику;

– розробити напрями вдосконалення податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні;

– здійснити прогнозування впливу податків від підприємницької діяльності на формування доходів Зведеного бюджету України на 2019-2020 рр.

Об'єктом дослідження є механізм податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційно-економічні та науково-практичні аспекти оподаткування підприємницької діяльності в контексті підвищення його фіскальної ефективності та регулюючого потенціалу.

Методи дослідження. Теоретико-методологічна основа дослідження базується на діалектичному методі наукового пізнання, системному підході до вивчення процесів оподаткування підприємницької діяльності. Кваліфікаційна робота виконана з використанням як загальнонаукових, так і спеціальних методів та прийомів, зокрема: теоретичного узагальнення, наукової абстракції, методів індукції та дедукції, історичного методу; методів аналізу і синтезу, статистичних прийомів групування, динамічних порівнянь, графічного зображення; методів економіко-математичного моделювання, спостереження та формалізації – для окреслення перспектив ефективного розвитку оподаткування.

Інформаційну базу кваліфікаційної роботи становлять статистичні дані Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, положення,

нормативно-правові акти національного та зарубіжного законодавства з питань податкового регулювання, періодичні видання, наукові збірники, матеріали науково-практичних конференцій, монографії та друковані праці українських і зарубіжних учених.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методологічних засад оподаткування підприємницької діяльності та розробці науково-практичних рекомендацій щодо підвищення його фіскальних ефектів та регулюючого потенціалу задля збалансування фінансово-економічних та соціальних процесів в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки та пропозиції можуть бути використані органами державної та місцевої влади і управління у процесі вдосконалення фіскального інструментарію оподаткування в Україні.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 122 сторінки. У роботі наведено 42 рисунки та 22 таблиці. Список використаних джерел налічує 77 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади податків як інструментів регулювання підприємницької діяльності»** досліджено підприємницьку діяльність як об’єкт державного регулювання, історію розвитку податків та оподаткування підприємницької діяльності в Україні, економічну сутність податків як інструментів регулювання підприємницької діяльності

У другому розділі **«Оцінювання податків як інструментів регулювання підприємницької діяльності в Україні»** проведено моніторинг діючої системи податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні, оцінку фіскальної ефективності податків від підприємницької діяльності, досліджено ефективність податкових пільг і преференцій та їх вплив на підприємницьку діяльність в Україні

У третьому розділі **«Шляхи вдосконалення податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні»** узагальнено світовий досвід податкового регулювання підприємницької діяльності та можливості його імплементації в українську практику, розроблені напрями вдосконалення податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні, проведено прогнозування впливу податків від підприємницької діяльності на формування доходів Зведеного бюджету України на 2019-2020 рр.

ВИСНОВКИ

Дослідження податків як інструментів регулювання підприємницької діяльності в Україні дозволило зробити відповідні висновки.

1. Підприємництво – самостійна, систематична, новаторська на власний ризик діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, яка здійснюється фізичними та юридичними особами у встановленому законодавством порядку з метою самореалізації, отримання прибутку та задоволення потреб суспільства. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності представлений сукупністю функціональних підсистем організаційно-правового, фінансового, стимулюючого та підтримуючого, контролюючого впливу.

2. Податки як головне джерело доходів держави мають багато вікову історію. Податки пройшли тривалу еволюцію від платежів в натуральній формі з безсистемним характером до постійного джерела державних доходів. Виникнення та становлення податків і оподаткування пов'язано з соціально-економічним розвитком держави і суспільства. Найбільш поширеним уявленням сьогодні є існування трьох етапів розвитку податків. Перший охоплює стародавній світ і початок середніх віків, де податками визнавали данину, майно від промислів. Другий етап (XVI-XVIII ст.) перетворив податок у звичайне та постійне джерело доходів шляхом стягнення певної частки з доходів приватних господарств. Третій етап (XIX-XX ст.) характеризувався перетворенням податків на головне, постійне джерело державних доходів; податок почали визнавати як інструмент впливу в руках держави. Виникнення незалежних держав, зокрема й України, на теренах колишнього Союзу, стало і новим етапом розвитку податкової системи, адекватної умовам переходу від тоталітарної командно-адміністративної системи до соціально орієнтованої ринкової економіки. Становлення податкової системи України ускладнювалося тим, що воно відбулося в умовах глибокої системної і економічної кризи, зруйнованої кредитно-грошової системи, політичної нестабільності. Сьогодні відбувається подальший процес модернізації податкової системи, адже перед нею стоять численні завдання, зокрема стати дійовим інструментом протистояння зовнішній військовій агресії та подолати сучасну економічну кризу.

3. Податок - встановлений вищим органом державної законодавчої влади та закріплений у законодавчому порядку обов'язковий платіж, який є одним із найважливіших засобів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни, важливим інструментом макроекономічного регулювання економіки, перерозподілу валового внутрішнього продукту на цілі економічного розвитку і соціальних гарантій населенню, розвитку науки, освіти, охорони здоров'я, культури, забезпечення демократії, прав людини в державі, національної безпеки, виконання державою функцій у міжнародній сфері, формою фінансово-економічних та соціальних відносин між платниками податків та державою. Податки є інструментом регулювання

підприємницької діяльності. Податки – це інструмент державного втручання в економічні процеси, що проходять у суспільстві. Використовуючи такий інструмент, держава повинна оптимально враховувати інтереси трьох сторін: держави; платників податку; конкретних громадян. Соціально-економічний характер податку проявляється в одночасному існуванні податку як фіскального інструменту формування дохідної частини бюджету, а також як інструменту економічного регулювання вартісних пропорцій розподілу ВВП та національного продукту. В цьому і проявляється природа податку. Податкова політика може бути лише допоміжним інструментом у загальних заходах регулювання підприємницької діяльності. Податкові заходи регулювання не розглядаються в чистому вигляді, оскільки результат їх проведення залежить від багатьох макроекономічних чинників.

4. Податкове регулювання здійснюється у всіх країнах з ринковою економікою – це необхідна умова розвитку податкових систем, яка відбувається між державою та платниками податків. Під податковим регулюванням слід розуміти свідомий, активний та цілеспрямований вплив держави на учасників економічних відносин за допомогою елементів податкової політики з метою досягнення бажаних соціально-економічних результатів. Завданням механізму податкового регулювання підприємницької діяльності є збалансування визначених аспектів для забезпечення стабільного розвитку економіки України у довгостроковій перспективі. Відхилення у податковому регулюванні в бік одного або декількох аспектів призведуть до розбалансування економіки внаслідок порушення економічних інтересів основних макроекономічних суб'єктів, а тому неможливим буде стабільний розвиток економіки країни в довгостроковій перспективі

5. Податкові надходження посідають важливе місце у бюджетних доходах, займають найбільшу питому вагу у структурі доходів бюджету, що у свою чергу впливає на соціально-економічний розвиток держави, а також є одним із інструментів державного регулювання економіки. Податкові надходження бюджету, їх формування, розподіл та використання є важливим елементом системи бюджетно-податкового регулювання економіки, значення якої посилюється в умовах трансформації економічної системи. Аналіз складу, структури та динаміки податкових надходжень до Зведеного бюджету, а також їх найважливіших складових за 2014–2018 рр. засвідчив наступне. Загальна сума податкових надходжень у 2018 р. порівняно з 2014 р. зросла майже в 2,68 рази. Податкові надходження складають близько 3/4 доходів Державного бюджету протягом останніх років. Так, у 2014 році податкові надходження склали 80,58% доходів Зведеного бюджету України З розрахунків очевидно, що відбувається ріст частки податкових надходжень у бюджеті країни і в 2018 році цей показник зріс до 83,29%. Це свідчать про те, що роль податкових платежів дуже велика, оскільки ефективність виконання державою своїх функцій та добробут суспільства в цілому залежить від ефективності податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні. В роботі проаналізовано динаміку питомої ваги

основних бюджетоутворюючих податків від підприємницької діяльності у структурі Зведеного бюджету України за 2014-2018 рр: ПДВ, податок на доходи фізичних осіб, акцизний податок, податок на прибуток, податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції.

6. В умовах ринкових відносин податкові преференції і пільги виступають необхідною передумовою для активного використання всіх податкових інструментів з метою економічного і правового регулювання соціальних процесів, стимулювання розвитку виробництва тощо. Передбачені законодавством пільги надаються залежно від об'єктів та суб'єктів оподаткування і значення їх для розвитку народного господарства країни. Пільги мають носити постійний, сталий характер і не бути амністією для неплатників податків. Податкові преференції і пільги завжди були і залишаються об'єктом особливої уваги та зацікавленості всіх платників податку, оскільки – наявність комплексу податкових преференцій і пільг означає повне або часткове звільнення юридичних і фізичних осіб від обов'язкових платежів. Пільги можливі й потрібні, якщо вони мають цілеспрямований характер – стимулюють інвестиційну та інноваційну діяльність, сприяють виконанню загальнодержавних програм. Причому, по-перше, надання таких пільг має бути виваженим процесом, а по-друге, - водночас вирішувати питання про компенсаційні заходи щодо доходної частини бюджету.

7. Дослідження світового досвіду оподаткування підприємницької діяльності дозволив виявити наступні міжнародні тренди: Міжнародний тренд 1: Податкове стимулювання інноваційної діяльності підприємств. Міжнародний тренд 2: Стимулювання прямих іноземних інвестицій Міжнародний тренд 3: Спрощення адміністрування. Міжнародний тренд 4: Сприяння малому бізнесу

Аналізуючи досвід податкового стимулювання у розглянутих країнах, можна стверджувати, що прогресивний розвиток економіки цих країн багато в чому зумовлений удалою податковою політикою держави зі стимулюючою спрямованістю. і хоча привілеї надавалися переважно підприємствам, що розташовувалися в конкретних регіонах країни, переваги від такої політики відчули практично в усіх куточках країни. Вкладення коштів у прогресивні та наукоємні галузі економіки за допомогою податкових стимулів сприяли утвердженню нового курсу країн, спрямованого на досягнення сталого розвитку суспільства та регіонів зокрема. Навіть в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи розвинуті країни не здійснюють ігнорування необхідності податкового стимулювання підприємницької активності. З огляду на прагнення України до європейської інтеграції, потрібно звернути увагу на зарубіжну традицію фіскальних інструментів та механізмів, що підтвердили свою ефективність на практиці: полегшувати податкове адміністрування та впроваджувати електронну звітність; надавати податкові пільги та податкові кредити для підприємств, що займаються

інноваційною діяльністю; здійснювати податкову підтримку малого бізнесу; заохочувати інвестиційну діяльність, розвиваючи фіскальні стимули.

Отже, у рамках податкової реформи для податкового стимулювання розвитку підприємництва, буде доцільним: надання інвестиційних стимулів МП, наприклад податкових пільг, для інвестування в обладнання та нематеріальні активи; застосування прискореної амортизації під час використання основних засобів та нематеріальних активів; прискорення процесу відшкодування ПДВ для найбільш сумлінних платників податків; оптимізація системи авансової сплати податків для зменшення податкового навантаження на платників; спрощення умов розстрочення і відстрочення податкових зобов'язань шляхом перенесення термінів сплати податків; запровадження інституту податкових консультантів з використанням найбільш удалого зарубіжного досвіду країн (забезпечення якості надання бухгалтерських послуг, допомога МП у сплаті податків та зборів, складанні звітності, представлення інтересів платника у судах та податкових органах); модернізація окремих аспектів адміністрування податків; надання податкових кредитів по окремих видах податків та зборів, які мають цілу низку переваг, особливо для МП.

8. Урахування зарубіжного досвіду в частині удосконалення системи оподаткування підприємницької діяльності в Україні дасть змогу:

– наблизити вітчизняне законодавство оподаткування підприємницької діяльності до вимог ЄС, а саме скоротити перелік пільгових операцій та перехід до диференційованої шкали ставок непрямих податків;

– удосконалити механізм справляння непрямих податків, забезпечуючи стабільність надходжень до бюджетів різних рівнів, а також їх ефективність та простоту в адмініструванні;

– зменшити тінізацію економіки, спростити податкове законодавство, бухгалтерський та податковий облік, зберегти фінансові стимули для експортерів, зменшити соціальне навантаження та встановити оптимальне співвідношення між непрямими податками.

9. В роботі проведено кореляційно-регресійний аналіз впливу оплати праці найманих працівників, чистого прибутку і кінцевих споживчих витрат домогосподарств на обсяг податкових надходжень. Побудована модель є значущою. Критерії статистичної вірогідності і точності даних свідчать про рівень адекватності. Дослідження показали достовірність і точність даних для побудови адекватної моделі для подальшого прогнозування податкових надходжень Зведеного бюджету. Це дозволяє використовувати в подальшому рівняння регресії для прогнозування податкових надходжень Зведеного бюджету в залежності від зміни їх потенційної бази. Для підвищення фіскальної ефективності податкової системи важливим є необхідність подальшого удосконалення системи адміністрування податків, методів податкового планування, а також створення необхідних стимулів для розширення потенційної бази оподаткування.

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра
Іваніщіва Ю.А.
«Податки як інструмент регулювання підприємницької діяльності»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є механізм податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні. У роботі розглядається підприємницька діяльність як об'єкт державного регулювання, історія розвитку податків та оподаткування підприємницької діяльності в Україні, економічна сутність податків як інструментів регулювання підприємницької діяльності

Проведено моніторинг діючої системи податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні, оцінку фіскальної ефективності податків від підприємницької діяльності, досліджено ефективність податкових пільг і преференцій та їх вплив на підприємницьку діяльність в Україні

Узагальнено світовий досвід податкового регулювання підприємницької діяльності та можливості його імплементації в українську практику, розроблені напрями вдосконалення податкового регулювання підприємницької діяльності в Україні, проведено прогнозування впливу податків від підприємницької діяльності на формування доходів Зведеного бюджету України на 2019-2020 рр.

Ключові слова: податки, підприємницька діяльність, державне регулювання, оподаткування підприємницької діяльності, податкові пільги, преференції, Зведений бюджет

ANNOTATION

qualification work for a master's degree
Ivanishchiv Y.A.
«Taxes as a tool for regulating business activity»
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Qualification work consists of three sections. The object of the research is the mechanism of tax regulation of business activity in Ukraine. The article deals with business activity as an object of state regulation, history of tax development and taxation of business activity in Ukraine, economic essence of taxes as instruments of regulation of business activity.

The current system of tax regulation of business activity in Ukraine is monitored, the fiscal efficiency of taxes from business activity is assessed, the effectiveness of tax benefits and preferences and their impact on business activity in Ukraine are investigated

The global experience of tax regulation of business activity and the possibility of its implementation in Ukrainian practice are generalized, the directions of improvement of tax regulation of business activity in Ukraine are developed, forecasting of influence of taxes from business activity on the formation of the Consolidated Budget of Ukraine for 2019-2020.

Keywords: taxes, business activity, state regulation, business taxation, tax breaks, preferences, consolidated budget